

رهیافت ۳، انتخابات از منظر فقه و اخلاق

تهیه و تدوین: اداره پاسخ‌گویی به سؤالات دینی

تنظیم و تولید: اداره تولیدات فرهنگی

طرح جلد: گرافیک آسمان

صفحه‌آرا: مصطفی معمی‌وند

ویراستار: سیدحمید حیدری‌ثانی

تیراژ: ۳۰۰۰ نسخه

نوبت چاپ: سوم، بهار ۱۳۹۶

نشانی: حرم مطهر امام‌رضا (ع) - صحن جمهوری اسلامی،

اداره پاسخ‌گویی به سؤالات دینی

تلفن: ۳۲۰۲۰ - ۵۱۰ دورنگار: ۳۲۲۴۰۶۰۲ - ۵۱۰

رایانامه: eppasokh@aqrazavi.org

انتخابات از منظر فقه و اخلاق

ویژه استادان
پاسخ گویی به سؤالات دینی

گروه علمی اداره پاسخ گویی به سؤالات دینی

فهرست مطالب

۵

انتخابات از منظر فقه و اخلاق

درآمد ۹

فصل اول: ضرورت انتخابات ۱۱

۱.۱. اهمیت و جایگاه انتخابات ۱۳

۲.۱. انتخابات نوعی تعیین سرنوشت است ۱۳

۳.۱. کلام حضرت امام خمینی رحمته الله علیه ۱۴

۴.۱. کلام مقام معظم رهبری (دامت برکاته) ۱۴

۵.۱. کلام آیت الله واعظ طبسی (دام عزه) ۱۵

فصل دوم: مشارکت گسترده ۱۷

۱.۲. حضرت امام خمینی رحمته الله علیه ۱۹

۲.۲. مقام معظم رهبری (دامت برکاته) ۱۹

فصل سوم: وجوب شرعی رأی دادن و چرایی آن ۲۱

۱.۳. دیدگاه حضرت امام خمینی ۲۳

۲.۳. دیدگاه مقام معظم رهبری (دامت برکاته) ۲۵

۳.۳. دیدگاه آیت الله مکارم شیرازی (دام عزه) ۲۷

۴.۳. دیدگاه آیت الله سیستانی (دام عزه) ۲۷

۵.۳. دیدگاه آیت الله جوادی آملی (دام عزه) ۲۸

۶.۳. دیدگاه آیت الله صافی گلپایگانی (دام عزه) ۲۸

فصل چهارم: وجوب تحقیق ۲۹

۱.۴. اظهار نظر مرجع تقلید درباره نامزد ۳۱

۲.۴. دیدگاه آیت الله صافی (دام عزه) ۳۲

۳.۴. دیدگاه آیت الله بهجت ۳۲

فصل پنجم: انتخاب اصلح ۳۵

۱.۵. ضرورت انتخاب اصلح و معیارهای آن ۳۷

۲.۵. راه های شناخت اصلح ۳۸

فصل ششم: خصوصیات و ویژگی های نماینده ۴۱

۱. ایمان و تقوا ۴۳

۲. سابقه خوب و درخشان ۴۵
۳. تجربه و حیا ۴۵
۴. روحیه خدمتگزاری ۴۶
۵. قانون‌مداری ۴۶
۶. خوش اخلاقی و ادب ۴۷
۷. رفع مشکلات مردم و شنیدن حرف‌های آنان ۴۷
۸. پرهیز از وعده‌هایی که محقق نمی‌شود ۴۸
۹. صداقت و امانت ۴۸
۱۰. حفظ وحدت ملی ۴۹
۱۱. ایستادگی در برابر استکبار ۵۰
۱۲. اسلام کامل و دوری از انحراف ۵۰
۱۳. پرهیز از تعصب گروهی و حزبی ۵۰
۱۴. ساده‌زیستی و درداشنایی ۵۲
۱۵. ایمان به هدف‌های انقلاب ۵۳
۱۶. شیعه دوازده امامی ۵۳
۱۷. داشتن شروط قانونی ۵۴
- جمع‌بندی خصوصیات نماینده ۵۵
- فصل هفتم: چگونگی تبلیغات صحیح** ۵۹
۱. پایبندی به اسلام ۶۱
۲. پرهیز از تخریب دیگران ۶۱
۳. دوری از توهین ۶۳
۴. دوری از تهمت ۶۴
۵. دوری از بردن آبروی دیگران ۶۶
۶. دوری از حیف و میل کردن اموال عمومی و دولتی ۶۸
۷. دوری از اسراف و تبذیر ۶۹
۸. پرهیز از هدایا ۷۰
۹. پرهیز از اعمال خلاف شئون اسلامی ۷۲

۱۰. پرهیز از خرید رأی ۷۳
۱۱. انصاف داشتن ۷۳
۱۲. دوری از قدرت طلبی ۷۴
۱۳. داشتن فکر سیاسی بین المللی ۷۴
۱۴. مشوش نکردن اذهان عمومی ۷۴
۱۵. ذوب شدن در هدف ۷۶
۱۶. مانع نشدن برای تبلیغات دیگران ۷۷
۱۷. دیدگاه قانون ۷۷
- فصل هشتم:**
۱. ویژگی های مسئولان و مجریان انتخابات ۸۱
۲. رعایت اخلاق و پرهیز از هواهای نفس ۸۳
۳. پرهیز از مصلحت سنجی های شخصی و حزبی و جناحی و قومی ۸۴
۴. شجاعت و قاطعیت ۸۵
۵. رعایت قوانین و مقررات انتخابات ۸۵
- کتابنامه ۸۶

بسم الله الرحمن الرحيم

پیامبر خدا صلی الله علیه وآله وسلم:

«أَجُودُكُمْ مِنْ بَعْدِي رَجُلٌ عَلِمَ عِلْمًا فَنَشَرَ عِلْمَهُ.»^۱

(=بخشنده ترین شما پس از من، کسی است که

دانشی بیاموزد؛ آنگاه دانش خود را بپراکند.)

استاد گرامی، سلام

آنچه پیش رو دارید، تلاشی است در جهت ارتقای علمی و یکسان سازی پاسخ های استادان محترم اداره پاسخ گویی به سؤالات دینی آستان قدس رضوی. این کتاب را پس از تدوین، با اشراف استادان محترم هیئت علمی بررسی کرده و پس از تأیید، در این قالب در اختیار شما قرار داده ایم. این مجموعه کتاب ها را در چهار دسته موضوعی، تدوین و ارائه می کنیم: رهیافت احکام، رهیافت اعتقادی، رهیافت تربیتی و رهیافت ترکیبی (مربک از هر سه موضوع).

مجموعه پیش رو با عنوان انتخابات از منظر فقه و اخلاق در قالب رهیافت احکام تقدیم حضور می شود.

بی شک بررسی دقیق و نگاه نقادانه شما فرهیخته گران قدر، ما را در جهت بهبود کیفی این مجموعه یاری خواهد کرد. جبهه خضوع به درگاه قدسی احدیت می‌ساییم که توفیق خدمت در بارگاه سراسر نور و ملکوتی حضرت رضا علیه السلام را ارزانی‌مان فرمود. امید است بتوانیم به پاس این افتخار و با استعانت از محضر آن امام همام علیه السلام به مصداق روایت نورانی فوق، جرعه‌ای از علم و معرفت حقیقی را نوشیده، و به تشنگان راستین آن بنوشانیم.

گروه علمی اداره پاسخ‌گویی به سؤالات دینی

فصل اول ضرورت انتخابات

۱.۱. اهمیت و جایگاه انتخابات

علی علیه السلام می فرماید:

❖ فَلَيْسَتْ تَصْلُحُ الرَّعِيَّةُ إِلَّا بِصَلَاحِ الْوُلَاةِ وَلَا
تَصْلُحُ الْوُلَاةُ إِلَّا بِاسْتِقَامَةِ الرَّعِيَّةِ ❖

(کشور اصلاح نمی شود، مگر اینکه کارگزاران و زمامدارانش صالح باشند. آن ها نیز اصلاح نمی شوند، مگر به استقامت و پشتکار مردم.)

۲.۱. انتخابات نوعی تعیین سرنوشت است

❖ إِنَّ اللَّهَ لَا يُغَيِّرُ مَا بِقَوْمٍ حَتَّى يُغَيِّرُوا مَا بِأَنْفُسِهِمْ ❖

(به یقین خداوند سرنوشت هیچ قومی [و ملتی] را تغییر نمی دهد، مگر آنکه آن ها خود را تغییر دهند.) این قانون الهی یکی از پایه های اساسی جهان بینی و جامعه شناسی در اسلام است. این سنت الهی به ما می گوید که مقدرات ما قبل از

۱. نهج البلاغه، خطبه ۲۱۶.

۲. رعد، ۱۱.

هرچیز و هرکس، در دست خود ماست و هرگونه دگرگونی درجهت خوشبختی و بدبختی جامعه، در درجهٔ اول به خود ما باز می‌گردد. در انتخابات نیز مردم با رأی دادن به فرد منتخب خود، به طور مستقیم در سرنوشت خود دخالت می‌کنند. در قانون، به این مطلب این چنین تصریح شده است: « رئیس جمهور با اکثریت مطلق آراء شرکت کنندگان انتخاب می‌شود.»^۱

۳.۱. کلام حضرت امام خمینی رحمته الله علیه

«این وظیفه‌ای است الهی، وظیفه‌ای است ملی، وظیفه‌ای است انسانی، وظیفه‌ای است که ما باید به آن عمل بکنیم. همه‌مان باید در انتخابات شرکت بکنیم.»^۲

۴.۱. کلام مقام معظم رهبری (دامت برکاته)

«انتخابات سرمایه‌گذاری عظیم ملت ایران است.»^۳
 «پایهٔ نظام ما همین انتخابات است.»^۴
 «انتخابات نماد حرکت اسلامی در کشور ماست.»

۱. قانون اساسی، اصل ۱۱۷.

۲. روح الله خمینی، صحیفهٔ امام، ج ۱۸، ۴، تهران: مؤسسهٔ تنظیم و نشر آثار امام خمینی رحمته الله علیه، ۱۳۸۶، ص ۳۱۸.

۳. بیانات در جمع زائران و مجاوران حضرت امام رضا علیه السلام ۱ فروردین ۱۳۸۸.

۴. بیانات در جمع زائران و مجاوران حضرت امام رضا علیه السلام، ۱ فروردین ۱۳۸۸.

انتخابات هدیهٔ اسلام به ملت ماست.^۱
 «انتخابات وسیله‌ای برای عزت ملی است.»^۲
 «انتخابات یک حادثهٔ مهم است.»^۳

۵.۱. کلام آیت‌الله واعظ طبسی (دام‌عزه)

«انتخابات، نماد و مظهر جمهوریت و اسلامیت
 نظام است.»^۴

-
- ۱ . بیانات در مراسم شانزدهمین سالگرد ارتحال امام خمینی (ره)، ۱۴ خرداد ۱۳۸۴.
 - ۲ . بیانات در جمع مردم استان کردستان در میدان آزادی سنندج، ۲۲ اردیبهشت ۱۳۸۸.
 - ۳ . بیانات در مراسم شانزدهمین سالگرد ارتحال امام خمینی (ره)، ۱۴ خرداد ۱۳۸۴.
 - ۴ . روزنامهٔ رسالت، ش ۶۳۲۰، ۲۶ آذر ۱۳۸۶، ص ۶؛ سایت اطلاع‌رسانی آستان قدس رضوی.

فصل دوم
مشارکت گسترده

حضور آگاهانه و هوشمندانه مردم در امور اجتماع و سیاست، حضور فعال و بادوام و نیز درک صحیح از مسائل جاری، جایگاه ویژه‌ای در تعیین سرنوشت فرهنگی، اقتصادی، سیاسی و اجتماعی دارد.

۱.۲. حضرت امام خمینی رحمه الله

همواره بر حضور پرشور مردم در انتخابات شایسته، تأکید فراوان می‌کردند و می‌فرمودند: «امید است ملت مبارز متعهد با مطالعه دقیق در سوابق اشخاص و گروه‌ها، آرای خود را به اشخاص دهند که به اسلام عزیز و قانون اساسی وفادار باشند و از تمایلات چپ و راست، بری باشند و به حُسن سابقه و تعهد به قوانین اسلام و خیرخواهی امت معروف و موصوف باشند.»^۱

۲.۲. مقام معظم رهبری (دامت برکاته)

«من عرض می‌کنم همه باید اصرار داشته باشید

۱. روح‌الله خمینی، صحیفه امام، ج ۱۲، ج ۴، تهران: مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی رحمه الله، ۱۳۸۶، ص ۱۷۷.

که در انتخابات شرکت کنید. به نظر من، مسئله اول در انتخابات، مسئله انتخاب این شخص یا آن شخص نیست؛ مسئله اول مسئله حضور شماسست. حضور شماسست که نظام را تحکیم می‌کند؛ پایه‌های نظام را مستحکم می‌کند؛ آبروی ملت ایران را زیاد می‌کند؛ استقامت کشور را در مقابل دشمنی‌ها زیاد می‌کند و دشمن را از طمع ورزیدن به کشور و از فکر ضربه زدن و توطئه و فساد و فتنه منصرف می‌کند. این یک مسئله بسیار مهم است. پس مسئله اول، شرکت در انتخابات است.^۱

«برای حضور حداکثری تلاش کنید. مسئله اول، مشارکت است. در زمینه مشارکت مردم، هرطور که می‌توانید، روی خانواده‌ها و دوستانتان کار کنید. مشارکت یکی از اساسی‌ترین مسائل است. حضور مردم برای پیشرفت و صیانت کشور لازم است؛ نه اینکه اگر عده زیادی شرکت نکردند، این‌ها به نظام «نه» گفته‌اند؛ به هیچ وجه این طوری نیست.»^۲

۱. بیانات در جمع مردم استان کردستان در میدان آزادی سنندج، ۲۲ اردیبهشت ۱۳۸۸.

۲. بیانات در دیدار دانشجویان بسیجی، ۵ خرداد ۱۳۸۴.

فصل سوم
وجوب شرعی رأی دادن و چرایی آن

انتخابات مانند تمام رفتارهای انسان در عرصه فردی یا جمعی، از نظر فقهی احکام و چهارچوب‌هایی دارد. موضوع فقه چنان‌که در کتاب‌های فقه استدلالی آمده است، افعال مکلفان است. انتخابات و رأی‌دادن نیز عملی است که مکلفان در عرصه سیاسی و اجتماعی انجام می‌دهند. بر همین مبناست که مقام معظم رهبری (دامت برکاته) و مراجع عظام تقلید، شرکت در انتخابات را واجب شرعی تلقی کرده و مکلفان را به انجام‌دادن این وظیفه تکلیف می‌کنند.

۱.۳. دیدگاه حضرت امام خمینی رحمه الله

«چه بسا که در بعض مقاطع عدم حضور و مسامحه [در انتخابات] گناهی باشد که در رأس گناهان کبیره است. پس علاج واقعه را قبل از وقوع باید کرد؛ و الا کار از دست همه خارج خواهد شد و این، حقیقتی است که بعد از مشروطه لمس نموده‌اید و نموده‌ایم...»^۱

۱. وصیت‌نامه حضرت امام، ص ۱۹.

«اگر آیه ۳۸ سورۀ شورا و اصل بیعت را به انتخابات تعبیر کنیم، می‌توان نتیجه گرفت که انتخابات در اسلام توصیه شده و رابطهٔ اسلام و مردم‌سالاری در این مورد، از نوع تساوی است. اما اگر قائل به این نباشیم، از این رو که عقل بشری نیز به روش انتخابات رسیده و این روش ارزش خود را نشان داده، می‌توانیم رابطهٔ منطقی آورده‌شده در اصل تفکیک قوا را با همان دلایل، به این اصل نیز اطلاق کنیم. [در انتخابات] چنانچه سستی بکنید، کسانی که می‌خواهند این کشور را به باد فنا بدهند، ممکن است پیروز بشوند. باید همهٔ شما، همهٔ ما، زن و مرد، هر مکلف همان‌طور که باید نماز بخواند، همان‌طور باید سرنوشت خودش را تعیین کند.»^۱

«این وظیفه‌ای است الهی، وظیفه‌ای است ملی، وظیفه‌ای است انسانی، وظیفه‌ای است که ما باید به آن عمل بکنیم. همه‌مان باید در انتخابات شرکت بکنیم.»^۲

«اکنون ما باید از آن توطئه‌ها و مفاسدی که از انزوای متدینین پیش آمد و سیلی‌ای که اسلام و مسلمین خوردند، عبرت بگیریم و بدانیم و

۱. روح‌الله خمینی، صحیفۀ امام، ج ۱۵، چ ۴، تهران: مؤسسهٔ تنظیم و نشر آثار امام خمینی (علیه السلام)، ۱۳۸۶، ص ۲۸.

۲. همان، ج ۱۸، ص ۳۱۸.

بفهمیم که نظام اسلامی و اجرای احکام آسمانی آن و مصالح ملت و کشور اسلامی و حفظ آن از دستبرد اجانب، بستگی به دخالت اقشار ملت و به‌ویژه روحانیون محترم و مراجع معظم دارد و اگر خدای ناخواسته، بر اسلام یا کشور اسلامی از ناحیه عدم دخالت در سرنوشت جامعه صدمه‌ای وارد شود، یک‌یک تمام ملت در پیشگاه خدای قهار توانا، مسئول خواهیم بود و نسل‌های آینده که ممکن است از کناره‌گیری‌های کنونی مورد هزار گونه تجاوز واقع شوند، ما را نبخشند.^۱

«یکی از وظایف مهم شرعی و عقلی ما برای حفظ اسلام و مصالح کشور، حضور در حوزه‌های انتخابیه و رأی دادن به نمایندگان صالح کاردان و مطلع بر اوضاع سیاسی جهان و سایر چیزهایی که کشور به آن‌ها احتیاج دارد، می‌باشد.»^۲

۲.۳. دیدگاه مقام معظم رهبری (دامت برکاته)

«مشروعیت نظام اسلامی بر پایه تقوا و عدالت متکی است؛ اما اگر رأی مردم نباشد، نظام مقبولیت و کارایی ندارد. به‌همین دلیل رأی مردم و انتخابات در نظام مردم‌سالاری دینی بسیار مهم است.»^۳

۱. روح‌الله خمینی، صحیفه امام، ج ۱۸، ۴، تهران: مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی (ره)، ۱۳۸۶، ص ۲۳۱.

۲. همان، ص ۱۵۲.

۳. بیانات در جمع دانشجویان و جوانان استان قزوین، ۲۵ آذر ۱۳۸۲.

«هرچه انتخابات پرشورتر باشد، عظمت ملت ایران بیشتر در چشم مخالفان و دشمنانش دیده خواهد شد؛ برای ملت ایران حرمت بیشتری خواهند گذاشت؛ دوستان شما هم در دنیا خوش حال می‌شوند. عظمت ملت ایران را حضور مردم در انتخابات نشان می‌دهد.»^۱

«همه باید شرکت کنند. این یک وظیفه است؛ هم وظیفه اسلامی است، هم وظیفه میهنی و ملی است و حفظ عزت و شوکت کشور به این وابسته است، هم وظیفه سیاسی است. کسانی که فهم و تشخیص سیاسی دارند، وظیفه دارند وارد شوند. هم وظیفه اخلاقی است؛ حقوق مردم اقتضا می‌کند که در این میدان وارد شوند. کارهایی که باید در این کشور انجام گیرد، اقتضا می‌کند که انسان در این میدان وارد شود. انتخابات را مغتنم بشمارید و قدر بدانید و در آن شرکت کنید؛ حادثه بسیار مهمی است.»^۲

«بنده معتقدم که در این انتخابات، ملت باید به‌عنوان یک تکلیف و یک حق شرکت کند.»^۳

«انتخابات تکلیف مردم است؛ چون با حضور شما

۱. بیانات در جمع زائران و مجاوران حضرت امام رضا (ع)، ۱۰ فروردین ۱۳۸۸.

۲. خطبه‌های نماز جمعه، ۲۸ اردیبهشت ۱۳۸۰.

۳. بیانات در دیدار دانشجویان و اساتید دانشگاه‌های استان کرمان، ۱۹ اردیبهشت ۱۳۸۴.

نظام تقویت پیدا می‌کند؛ اسلام عزیز می‌شود؛ حاکمیت اسلام در دنیا سرافراز می‌گردد و توطئه دشمن که اسلام را به جدایی از آرای مردم متهم می‌کند، باطل می‌شود.^۱

۳.۳. دیدگاه آیت‌الله مکارم شیرازی (دام‌عزه)

سؤال: به نظر حضرت‌عالی، آیا شرکت در انتخابات شرعاً واجب است؟

پاسخ: با توجه به شرایط موجود و اینکه دشمنان ما اصرار بر عدم شرکت در انتخابات دارند، به نظر می‌رسد که شرکت کردن تمام افراد واجد شرایط واجب است.^۲

سؤال: آیا رأی سفید دادن، رفع تکلیف است؟
پاسخ: خیر، رفع تکلیف نیست.

۴.۳. دیدگاه آیت‌الله سیستانی (دام‌عزه)

نماینده هیئت علمی اداره پاسخگویی آستان قدس رضوی در دیدار حضوری خدمت حضرت آیت‌الله العظمی سیستانی رسیدند و ابراز داشتند: این مرجع عالی قدر اسلام در جمعی که خدمت ایشان بودند نسبت به مقام معظم رهبری و حفظ نظام جمهوری اسلامی ایران چنین فرمودند:

۱. بیانات در مرقد مطهر امام خمینی (ره)، ۱۴ خرداد ۱۳۸۰.

۲. <http://persian.makarem.ir/news/?nid.۲> = ۱۹۶

فعلا حاکم و سکاندار جهان اسلام رهبری هستند. برای حفظ نظام، حضور مردم در صحنه های مختلف، الزامی است.

۵.۳. دیدگاه آیت الله جوادی آملی (دام عزه)
«تقویت نظام اسلامی با شرکت در انتخابات و مانند آن، لازم است.»^۱

۶.۳. دیدگاه آیت الله صافی گلپایگانی (دام عزه)
«هر مسلمانی باید استقلال جامعه مسلمانان و اعتلای کلمه اسلام و قوت و قدرت مسلمین را در برابر کفار از اهم مقاصد دانسته و جریان امور را زیر نظر داشته باشد. مسلمان اگر بتواند جامعه و مملکت را در مسیر اجرای احکام اسلام قرار دهد و احکام اسلام را اجرا سازد، باید اقدام کند و واجب است با کسانی که این نیت را دارند، همکاری و تشریک مساعی نماید.»^۲

۱. عبدالله جوادی آملی، استفتائات، ج ۲، قم: اسراء، ۱۳۸۷، ص ۱۰۵.

۲. لطف الله صافی، توضیح المسائل، ج ۵، مشهد: هانف، ۱۳۸۷، ص ۴۶۲، مسئله ۲۹۰۷.

فصل چہارم
وجوب تحقیق

سخن حضرت امام علیه السلام چراغ راه ماست: «احدی شرعاً نمی‌تواند به کسی کورکورانه و بدون تحقیق رأی بدهد و اگر در صلاحیت شخص یا اشخاصی تمام افراد و گروه‌ها نظر موافق داشتند، ولی رأی‌دهنده تشخیص برخلاف همه آن‌ها بود، تبعیت از آن‌ها صحیح نیست و نزد خداوند مسئولیت دارد. اگر گروه یا اشخاص، صلاحیت فرد یا افرادی را تشخیص دادند و از این تأیید برای رأی‌دهنده اطمینان حاصل شد، می‌تواند به آن‌ها رأی دهد.»^۱

۱.۴. اظهار نظر مرجع تقلید درباره نامزد

سؤال: اگر مرجع تقلید نسبت به دادن رأی به یک شخص خاص اظهار تمایل کند، آیا مقلد می‌تواند برخلاف آن عمل کند؟

پاسخ: رأی دادن به یک شخص خاص، جزء موضوعات شمرده می‌شود و تقلید در این نوع

۱. روح‌الله خمینی، صحیفه امام، ج ۱۸، ۴، تهران: مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی علیه السلام، ۱۳۸۶، ص ۳۳۷.

موضوعات، صحیح نیست و مکلف باید براساس تشخیص خود به فرد صالح، امین و دارای شرایط مقرر رأی دهد.^۱

البته مقلد می‌تواند نظر مجتهد را در موضوعات، به‌عنوان فرد مخبر عادل، بپذیرد و از این جهت، به گفته او اعتماد کند.

۲.۴. دیدگاه آیت‌الله صافی (دام‌عزه)

سؤال: کسی که شناخت کامل نسبت به نامزدهای ریاست جمهوری یا نمایندگان مجلس ندارد و تنها اطلاع او براساس پوستره‌های تبلیغاتی است، می‌تواند به چنین شخصی رأی بدهد؟

پاسخ: به مردی که به او شناخت کامل و لازم دارد، رأی بدهد، والله العالم.^۲

۳.۴. دیدگاه آیت‌الله بهجت رحمته‌الله

«تفحص هم باید کامل باشد و بدون مداخله دوستی و دشمنی در امور نفسانیه باشد. درحال رأی دادن و گرفتن، خدای تعالی را ناظر به تمام خصوصیات همه بدانند...»^۳

سؤال: چنانچه کسانی به شخصی که قصد دارد

۱. سیدمجتبی حسینی، پرسش‌ها و پاسخ‌های دانشجویی: احکام تقلید و بلوغ، ج ۱۹، ۵، قم: معارف، ۱۳۸۷، ص ۴۱.

۲. لطف‌الله صافی، جامع الأحکام، ج ۲، ص ۱۰۹.

۳. مهدی ساعی، به‌سوی محبوب، دستورالعمل‌ها و رهنمودهای آیت‌الله بهجت، ج ۵، قم: شفق، ۱۳۸۶، ص ۱۳۹.

نامزد نمایندگی مجلس شورای اسلامی شود، قول بدهند که از او حمایت کنند و به او رأی بدهند و حتی برای تأکید قول و تعهد خود قسم بخورند، اما سپس متوجه شوند که شخصی عالم‌تر و صالح‌تر و آگاه‌تر به جریان‌های فکری جهان امروز نیز آماده است که مسئولیت نمایندگی مردم در مجلس شورای اسلامی را بپذیرد، حال بنابه فرض مذکور، تکلیف دینی و اخلاقی کسانی که قبلاً به شخص دیگری قول داده‌اند یا سوگند یاد کرده‌اند، چیست؟

پاسخ: قول و تعهد مذکور اثر ندارد و می‌تواند اصلح را انتخاب نماید، والله العالم.^۱

۱. محمدتقی بهجت، استفتانات آیت‌الله العظمی بهجت، ج ۴، چ ۱، قم: دفتر آیت‌الله بهجت، ۱۳۸۶، ص ۵۷۴، پرسش ۶۵۳.

فصل پنجم
انتخاب اصلح

۱.۵. ضرورت انتخاب اصلح و معیارهای آن پیامبر بزرگ اسلام ﷺ می‌فرمایند:

«من استعمل عاملاً من المسلمين وهو يعلم
أن فيهم أولى بذلك منه وأعلم بكتاب الله وسنة
نبيه فقد خان الله ورسوله وجميع المسلمين.»
(=هرکس از مسلمانان، کارگزاری را بر سر کار
بیاورد [و به او مسئولیت بدهد] درحالی که
می‌داند در بین مسلمانان فردی وجود دارد که
او برای این کار سزاوارتر است و به کتاب و سنت
پیامبر آشناتر است، آن کس به خدا و رسول خدا و
جميع مسلمانان خیانت کرده است.)

۱.۱.۵. دیدگاه امام خمینی رحمه الله

«اگر اصلح را انتخاب کردید، کاری اسلامی
می‌کنید و این یک محکی برای خودتان است
که تشخیص بدهید انتخاب برای اسلام است
یا برای صلاح خودتان... انتخاب اصلح برای
مسلمین، یعنی انتخاب فردی که تعهد به اسلام

و حیثیت آن داشته باشد و همه چیز را بفهمد. باید مسلمانی باشد که احتیاجات مملکت را بشناسد و سیاست را بفهمد و مطلع به مصالح و مفاسد کشور باشد و ممکن است به شما و گروه شما هم مربوط نباشد.»^۱

۲.۱.۵. دیدگاه مقام معظم رهبری (دامت برکاته) «همچنان که اصل انتخابات یک تکلیف الهی است، انتخاب اصلح هم یک تکلیف الهی است.»^۲

۲.۵. راه‌های شناخت اصلح

۱.۲.۵. توصیه امام راحل علیه السلام

«مردم با علما و اشخاص مورد اعتمادشان مشورت کنند؛ بعد به هرکس خواستند رأی دهند.»^۳

«در تعیین رئیس‌جمهوری و وکلای مجلس، با طبقه تحصیل‌کرده متعهد و روشن فکر با اطلاع از مجاری امور و غیروابسته به کشورهای قدرتمند استثمارگر و اشتها به تقوا و تعهد به اسلام و

۱. روح‌الله خمینی، صحیفه امام، ج ۱۸، ۴، تهران: مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی علیه السلام، ۱۳۸۶، ص ۱۵۲.

۲. بیانات در دیدار جمعی از خانواده‌های شهدا، ۳۱ اردیبهشت ۱۳۷۶، پایگاه اطلاع‌رسانی دفتر حفظ و نشر آثار رهبری.

۳. روح‌الله خمینی، صحیفه امام، ج ۱۱، ۴، تهران: مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی علیه السلام، ۱۳۸۶، ص ۲۷۳.

جمهوری اسلامی، مشورت کرده و با علما و روحانیون باتقوا و متعهد به جمهوری اسلامی مشورت نمایید.^۱

«اشخاصی که معروف هستند به خدمت به مردم، آن‌ها را تعیین بکنند.»^۲

۲.۲.۵. توصیه مقام معظم رهبری (دامت برکاته)

«مردم بایستی افراد شایسته را بشناسند و انتخاب کنند. چنانچه افرادی را نمی‌شناسند، از راهنمایی انسان‌های مؤمن و مطمئن استفاده کنند که معرفی آن‌ها برای انسان حجت شرعی باشد. دنبال حجت شرعی باشید... پیش خدا حجت داشته باشید. به هر معرفی‌ای نمی‌شود دل بست و اعتماد کرد. معرفی انسان‌های مورد اطمینان، معرفی کسانی که انسان بدانند که این‌ها نیتشان خدایی است، برای دنیا و برای گروکشی‌های سیاسی و جنجال و هیاهو وارد میدان نشده‌اند، بلکه به‌عنوان ادای وظیفه معرفی کرده‌اند، انسان از حرف آن‌ها اطمینان پیدا می‌کند.»^۳

۱. همان، ج ۱۲، ص ۵۷.

۲. همان، ج ۱۸، ص ۱۵۲.

۳. بیانات رهبر معظم انقلاب در دیدار با اقشار مختلف مردم در آستانه انتخابات مجلس، khamenei.ir.

فصل ششم
خصوصیات و ویژگی‌های نماینده

امام خمینی رحمته الله علیه می فرماید:

«سرنوشت اسلام و مسلمین را به دست کسی که لایق برای این مقام نباشد، ندهید.»^۱
 آیت الله گلپایگانی رحمته الله علیه این گونه فرمودند:
 «کسانی که متدین و ملتزم به احکام اسلام نیستند و اهل نماز و روزه و وظایف شرعیه نمی باشند، لیاقت عهده داری مشاغل اجتماعی اسلامی و مناصب عمومی را ندارند و اگر عهده دار شوند، غاصب و متجاوز به حقوق عمومی شناخته می شوند.»^۲

۱. ایمان و تقوا

مهم ترین شرط شخص منتخب است؛ زیرا خداوند می فرماید:

﴿إِنَّ أَكْرَمَكُمْ عِنْدَ اللَّهِ أَتْقَاكُمْ﴾^۳

فقیه عالیقدر مرحوم آیت الله گلپایگانی رحمته الله علیه می فرماید:

۱. روح الله خمینی، صحیفه امام، ج ۱۸، ۴، تهران: مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی رحمته الله علیه، ۱۳۸۶، ص ۱۵۲.

۲. سید محمد حسن بنی هاشمی خمینی، توضیح المسائل مراجع، ج ۲، ۱۷، قم: دفتر انتشارات اسلامی، ص ۸۷۵.

۳. حجرات، ۱۳.

«کسانی که متدین و ملتزم به احکام اسلام نیستند و اهل نماز و روزه و وظایف شرعیه نمی‌باشند، لیاقت عهده‌داری مشاغل اجتماعی اسلامی و مناصب عمومی را ندارند و اگر عهده‌دار شوند، غاصب و متجاوز به حقوق عمومی شناخته می‌شوند.»^۱

از جمله آفت‌های بزرگ انتخابات، تهمت و دروغ و غیبت و... است. مؤمنان باید جداً از این آفت‌ها اجتناب کرده، با مجرمان از باب امر به معروف و نهی از منکر برخورد کنند. این‌گونه، باعث تقویت ایمان و تقویت مؤمنان و خفت و خواری منافقان می‌شوند؛ چنان‌که امیرمؤمنان علی علیه السلام این فریضه را دارای چنین اثری می‌دانند:

﴿مَنْ أُمِرَ بِالْمَعْرُوفِ شَدَّ ظُهُورَ الْمُؤْمِنِينَ مَنْ نَهِيَ عَنِ الْمُنْكَرِ أَرْغَمَ أَنْوَفَ الْفَاسِقِينَ﴾.^۲

و ترک این فریضه را باعث تسلط افراد شرور و پست بر جامعه برمی‌شمرند:

(هرکسی به نیکی فرمان دهد، پشت مؤمنان را محکم کرده است و کسی که از زشتی‌ها نهی کند بینی فاسقان را به خاک مالیده است.)

﴿لَا تَتْرَكُوا الْأَمْرَ بِالْمَعْرُوفِ وَالنَّهْيِ عَنِ الْمُنْكَرِ

۱. سید محمد حسن بنی‌هاشمی خمینی، توضیح المسائل مراجع، ج ۲، ص ۱۷، قم: دفتر انتشارات اسلامی، ص ۸۷۵.

۲. نهج البلاغه، کلمات قصاره، ۳.

فَيُؤَلِّي عَلَيْكُمْ أَشْرَارَكُمْ ثُمَّ تَدْعُونَ فَلَا يُسْتَجَابُ لَكُمْ.^۱

(امربه معروف و نهی ازمنکر را ترک نکنید که بدان شما بر شما مسلط می شوند: آنگاه هرچه خدا را بخوانید استجابت نمی کند.)

۲. سابقه خوب و درخشان

﴿وَالسَّابِقُونَ السَّابِقُونَ أُولَئِكَ الْمُقَرَّبُونَ﴾^۲
(پیشگامان پیشگامند آنها مقربانند.)

حضرت علی علیه السلام نیز درباره سوابق اجرایی کارگزاران حکومتی می فرماید:

﴿إِنَّ شَرَّ وُزَرَائِكَ مَنْ كَانَتْ لِلْأَشْرَارِ قَبْلَكَ وَزِيرًا وَمَنْ شَرِكُهُمْ فِي الْأَثَامِ فَلَا يَكُونَنَّ لَكَ بَطَانَةً﴾^۳
(بدترین وزیران تو کسانی هستند که وزیران اشرا و حاکمان پیش از تو بوده اند. کسی که با آن گناهکاران در کارها شرکت داشته است، نباید جزو صاحبان راز و کارگزاران تو باشد.)

۳. تجربه و حیا

حضرت علی علیه السلام به مالک می فرماید:

﴿وَتَوَخَّ مِنْهُمْ أَهْلَ التَّجَرِبَةِ وَالْحَيَاءِ﴾^۴

۱. همان، نامه ۴۷، وصیت نامه حضرت.

۲. واقعه، ۱۱ و ۱۰.

۳. نهج البلاغه، نامه ۵۳.

۴. نهج البلاغه، نامه ۵۳.

(برای کارهای خود، کارگزارانی باحیا و اهل تجربه انتخاب کن.)

۴. روحیه خدمتگزاری

پیامبرگرامی اسلام صلی الله علیه و آله می فرمایند:

«سید القوم خادمهم»^۱.

(آقا و برترین مردم کسی است که خدمتگزار آن‌ها باشد.)

۵. قانون مداری

قانونگزار (نمایندگان مجلس) و مجری قانون (مسئولان اجرایی نظام) باید حریم قانون را نگه دارد؛ چراکه او به حفظ قانون و مقابله با قانون شکنی از هرکس سزاوارتر است. خداوند در قرآن کریم می فرماید:

«يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لِمَ تَقُولُونَ مَا لَا تَفْعَلُونَ كَبُرَ مَقْتًا عِنْدَ اللَّهِ أَنْ تَقُولُوا مَا لَا تَفْعَلُونَ»^۲

(ای کسانی که ایمان آورده‌اید، چرا سخنی می‌گویید که خودتان عمل نمی‌کنید؟ نزد خدا بسیار موجب خشم است که سخنی بگویید که بدان عمل نمی‌کنید.)

۱. محمد بن علی بن بابویه، من لا یحضره الفقیه، ج ۴، ص ۳۷۸.

۲. صف، ۲ و ۳.

۶. خوش اخلاقی و ادب

امام صادق علیه السلام می فرمایند:

«أَحْسِنْ خُلُقَكَ مَعَ النَّاسِ وَقُلْ خَيْرًا»^۱

(اخلاقت را با مردم نیکو کن و به خوبی سخن بگو.) نیز حضرت علی علیه السلام می فرمایند:

«لَا يُرَاسُ مِنْ خُلَاقٍ عَنِ الْإِدْبِ»^۲

(= کسی که ادب و اخلاق ندارد، رئیس نمی شود)
[و نباید به او مسئولیت واگذار کرد.]

۷. رفع مشکلات مردم و شنیدن حرف های آنان

حضرت علی علیه السلام می فرمایند:

«وَأَجْعَلْ لِدَوَى الْحَاجَاتِ مِنْكَ قِسْمًا تَفْرِغْ لَهُمْ فِيهِ شَخْصَكَ وَتَجْلِسْ لَهُمْ مَجْلِسًا عَامًّا فَتَتَوَاضَعَ فِيهِ لِلَّهِ الَّذِي خَلَقَكَ»^۳

(برای مراجعان، وقتی قرار بده که شخصاً به نیاز آن ها رسیدگی کنی. جلسه همگانی تشکیل بده و به خاطر خدایی که تو را آفریده است، در آن مجلس به مردم تواضع کن.)

۱. محمد بن حسن حر عاملی، وسائل الشیعه، ج ۸، ص ۳۰۰.

۲. عبدالواحد بن محمد تمیمی آمدی، غرر الحکم و درر الکلم، حکمت ۵۰۹۶.

۳. نهج البلاغه، نامه ۵۳.

۸. پرهیز از وعده‌هایی که محقق نمی‌شود

رهبر معظم انقلاب (دامت برکاته) می‌فرمایند: «وعده‌هایی که معلوم است نمی‌توانند به آن‌ها عمل کنند، به مردم ندهند. آنچه که در چهارچوب قانون اساسی است و امکانات مملکت از امکان آن حکایت می‌کند، آن را به مردم بگویند. بله، به مردم قول بدهند که اگر رأی آوردند، با همه قوا و قدرت خودشان و با اتکال به خدا و با اتکالی به مردم، مدیریت عالی و کلان کشور را در دست می‌گیرند و پیش می‌برند.^۱»

۹. صداقت و امانت

مقام معظم رهبری (دامت برکاته) بر صداقت تأکید کرده‌اند: «با مردم با کمال صداقت حرف بزنند. هرچه عقیده‌شان هست، به مردم بگویند. اگر بخواهند در دل مردم اثر بگذارند، این صداقت، بیشتر در دل مردم اثر می‌گذارد. آن چیزی که حقیقتاً عقیده و نیت آن‌هاست، آن را به مردم بگویند. اختیار با مردم است که چیزی را انتخاب کنند.^۲»

ایشان در جای دیگر، اضافه می‌کنند: «اساس در همه مسئولیت‌ها، تدین، امانت و صداقت است. اگر آدم‌های کارآمد، امانت و صداقت نداشته

۱. بیانات در خطبه‌های نماز جمعه تهران، ۲۸ اردیبهشت ۱۳۸۰.

۲. بیانات در خطبه‌های نماز جمعه تهران، ۲۸ اردیبهشت ۱۳۸۰.

باشند، کارآمدی آن‌ها به نفع مردم تمام نخواهد شد. علاوه بر کارآمدی، انسان‌ها باید متدین، امین، صادق، روراست و دل‌بسته به اهداف و آرمان‌های دینی مردم باشند. این‌طور افراد را پیدا کنید و به آن‌ها رأی دهید.»

۱۰. حفظ وحدت ملی

رهبر معظم انقلاب (دامت برکاته) خاطرنشان می‌فرمایند: «وحدت ملی را خدشه‌دار نکنند. طوری نباشد که به خاطر جذب یک دسته یا یک گروه، حرفی بزنند که وحدت ملت خدشه‌دار شود. وعده‌هایی که معلوم است نمی‌توانند به آن‌ها عمل کنند، به مردم ندهند. آنچه که در چهارچوب قانون اساسی است و امکانات مملکت از امکان آن حکایت می‌کند، آن را به مردم بگویند. بله، به مردم قول بدهند که اگر رأی آوردند، با همه قوا و قدرت خودشان و با اتکال به خدا و با اتکال به مردم، مدیریت عالی و کلان کشور را در دست می‌گیرند و پیش می‌برند:

﴿فَحْذُهَا بِقُوَّةٍ﴾

با قوت این مأموریت را به دست بگیرند و پیش بروند و در هیچ‌جا ضعف نشان ندهند.»^۲

۱. اعراف، ۱۴۵.

۲. بیانات در خطبه‌های نماز جمعه تهران، ۲۸ اردیبهشت ۱۳۸۰.

۱۱. ایستادگی در برابر استکبار

امام خمینی رحمته الله علیه می‌فرماید:

«کسانی را که انتخاب می‌کنید، باید مسائل را تشخیص دهند؛ نه از افرادی باشند که اگر روس یا آمریکا یا قدرت دیگری تشری زد، بترسند. باید بایستند و مقابله کنند.»

۱۲. اسلام کامل و دوری از انحراف

امام خمینی رحمته الله علیه می‌فرماید: «کسانی را انتخاب کنید که ۱۰۰ درصد مسلمان و معتقد به احکام اسلام و معتقد به اجرای احکام اسلام و مخالف با مکتب‌های انحرافی و معتقد به جمهوری اسلامی باشند. باید به اشخاصی که احتمال انحراف در آنان می‌رود، رأی ندهید.»^۱

۱۳. پرهیز از تعصب گروهی و حزبی

رهبر معظم انقلاب (دامت برکاته) خاطرنشان می‌کند: «حرکت خطی، حرکت خوبی نیست. حرکت خطی غیر از این است که انسان موضوعی را به طور مدوّن قبول کرده باشد. حرکت خطی، یعنی گروه‌گرایی، یعنی کسی را که داخل یک مجموعه است، قبول می‌کند به صرف اینکه در این مجموعه قرار دارد. به همه برادران و خواهران

۱. روح الله خمینی، صحیفه امام، ج ۱۸، ۴، تهران: مؤسسه تنظیم و نشر آثار

امام خمینی رحمته الله علیه، ۱۳۸۶، ص ۱۵۲.

و همه ملت عزیز ایران سفارش می‌کنم که فضای انتخابات را هم گرم و هم سالم نگه دارند. کسانی که به یک نامزد انتخاباتی علاقه‌مندند، مراقب باشند به خاطر علاقه به او، نامزد دیگر را تخریب نکنند. این بین مردم اختلاف و نفاق ایجاد می‌کند؛ علاوه بر اینکه تخریب اساساً کار درستی نیست و فایده‌ای هم ندارد. کسی که با تخریب یک نامزد انتخاباتی می‌خواهد آرای او را کم کند، به مقصود خودش دست پیدا نمی‌کند. هم یک کار غلط و خلاف منطق و در موارد بسیاری، خلاف شرع انجام می‌گیرد؛ هم فایده‌ای گیر او نمی‌آید. فضا را سالم نگه دارید. شما از نامزد خودتان حمایت کنید؛ دیگران هم از نامزد خودشان حمایت کنند و به او رأی دهند. در پیدا کردن نامزد مورد نظر دقت کنید. به کسی گرایش پیدا کنید که به دین مردم، به انقلاب مردم، به دنیای مردم، به معیشت مردم، به آینده مردم و به عزت مردم اهمیت می‌دهد.»^۲

سؤال از آیت‌الله مکارم شیرازی (دام‌عزه):
رأی دادن به نمایندگانی که برای دفاع از اصول و معیارهای اخلاقی و ارزشی جامعه برنمی‌خیزند

۱. نفاق: ستیز کردن، نزاع کردن، جدال کردن، کینه داشتن، عناد داشتن (فرهنگ فارسی معین).

۲. بیانات در مراسم شانزدهمین سالگرد ارتحال امام خمینی (ره)، ۱۴ خرداد ۱۳۸۴.

و در برخی موارد به منافع شخصی و گروهی خود می‌اندیشند، چه صورت دارد؟
پاسخ: به چنین اشخاصی نباید رأی داد.^۱

۱۴. ساده‌زیستی و دردآشنایی

حضرت آیت‌الله خامنه‌ای (دامت برکاته)
در این باره یادآور می‌شوند:

«من نسبت به شخص، هیچ‌گونه نظری ابراز نمی‌کنم؛ اما شاخص‌هایی وجود دارد. بهترین، آن کسی است که درد کشور را بفهمد، درد مردم را بداند، با مردم یگانه و صمیمی باشد، از فساد دور باشد، دنبال اشرافیگری خودش نباشد. آفت بزرگ ما اشرافیگری و تجمل‌پرستی است. اولین کار این است که ما مسئولین کشور را افرادی انتخاب کنیم که مردمی باشند، ساده‌زیست باشند، درد مردم را بدانند و خودشان از درد مردم احساس درد کنند. این هم به نظر من شاخص مهمی است. آگاهانه بگردید، برسید و به آنچه که رسیدید و تشخیص دادید، با قصد قربت اقدام کنید، با قصد قربت پای صندوق انتخابات بروید و خدای متعال اجر خواهد داد.»^۲

۱. سیدمحسن محمودی، مسائل جدید از دیدگاه علما و مراجع تقلید، ج ۱، ۱۶، ورامین: صاحب‌الزمان، ۱۳۸۷، ص ۱۱۱.

۲. بیانات در جمع مردم استان کردستان در میدان آزادی سنندج، ۲۲ اردیبهشت ۱۳۸۸.

۱۵. ایمان به هدف‌های انقلاب

مقام معظم رهبری (دامت برکاته) تذکر می‌دهند: «هر دوره خصوصیتی دارد و هرکدام از مسئولان در دوره‌های گذشته کارهایی انجام دادند. امروز ما احتیاج داریم که در کشورمان تلاش و پیشرفت و رشد علمی و فناوری، همراه با عدالت اجتماعی و مبارزه با فساد باشد.»^۱

۱۶. شیعه دوازده امامی

رهنمود آیت‌الله بهجت رحمته‌الله این چنین است: «این جانب جهات سلبیه و اثباتیه را متعرض می‌شوم. کسانی که بنا دارند در رأی‌دادن و یا انتخاب‌شدن شرکت نمایند، باید متذکر باشند که کسانی حق انتخاب‌شدن و امین مردم بالایمان درمورد دین و دنیا بودن را دارند که از رجال با عقل کامل کافی و ایمان کامل از شیعه اثناعشریه و با علم به مسائل شرعیه در شخصیات و اجتماعیات و باشجاعت باشند و از آن‌هایی باشند که در اظهارات و تروک،

لَا يَخَافُونَ فِي اللَّهِ لَوْمَةً لَّائِمَةً^۲

باشند و از رشوه و تخویفات و نحو آن‌ها دور باشند. نظر نکنند که تابه‌حال چه بود؛ بلکه

۱. بیانات در اجتماع بزرگ مردم کرمان، ۱۱ اردیبهشت ۱۳۸۴.

۲. اشاره به این آیه است: (وَلَا يَخَافُونَ لَوْمَةً لَّائِمَةً) (مانده، ۵۴).

نظر نمایند که از حال چه باید بشود و چه باید نشود و باید پرهیزکار و خداترس باشند؛ ارادهٔ خدای تعالی را بر همه چیز ترجیح بدهند. اگر فاقد بعض صفات باشند، اهل ایتمان^۱ نیستند و رأی دادن برای فاقد‌های اثر است؛ بلکه جایز هم نیست....»^۲

۱۷. داشتن شروط قانونی

نامزدهای شرکت در انتخابات ریاست جمهوری هنگام ثبت نام باید دارای شرایط زیر باشند:

۱. از رجال مذهبی، سیاسی.
۲. ایرانی الاصل.
۳. تابعیت کشور جمهوری اسلامی ایران.
۴. مدیر و مدبر.
۵. دارای حسن سابقه و امانت و تقوی.
۶. مؤمن و معتقد به مبانی جمهوری اسلامی ایران و مذهب رسمی کشور.^۳

۱. اهل ایتمان: امانت‌دار.

۲. مهدی ساعی، به سوی محبوب، دستورالعمل‌ها و رهنمودهای آیت‌الله بهجت، ج ۵، قم: شفق، ۱۳۸۶، ص ۱۳۹.

۳. قانون انتخابات ریاست جمهوری، ماده ۳۵.

جمع‌بندی خصوصیات نماینده

۱. صادق بودن؛
۲. کاردان بودن؛
۳. خادم ملت بودن؛
۴. شجاع بودن؛
۵. مسلمان بودن؛
۶. داشتن اسلام کامل؛
۷. معتقد بودن به احکام اسلام؛
۸. معتقد بودن به اجرای احکام اسلام؛
۹. مخالف بودن با مکتب‌های انحرافی؛
۱۰. معتقد بودن به جمهوری اسلامی؛
۱۱. فهمیدن مسائل اسلام؛
۱۲. آگاه بودن از مسائل سیاسی؛
۱۳. آگاه بودن از اوضاع سیاسی جهان؛
۱۴. آگاه بودن به مسائل کشور؛
۱۵. آگاه بودن از مصالح و مفاسد کشور؛
۱۶. نداشتن انحراف اعتقادی؛
۱۷. نداشتن انحراف اخلاقی؛
۱۸. متفکر بودن؛
۱۹. خیرخواه بودن؛
۲۰. متعهد بودن؛
۲۱. دلسوز بودن؛
۲۲. خادم اسلام و مردم بودن؛
۲۳. وفادار بودن به نظام جمهوری اسلامی و
قانون اساسی؛

۲۴. دین دار بودن؛
۲۵. امانت دار بودن؛
۲۶. راست گو بودن؛
۲۷. گروه گران بودن؛
۲۸. تخریب نکردن دیگران؛
۲۹. ساده زیستِ درد آشنا بودن؛
۳۰. مؤمن بودن به هدف های انقلاب؛
۳۱. اهل نماز و روزه بودن؛
۳۲. لایق بودن برای عهده داری مشاغل؛
۳۳. غاصب و متجاوز نبودن؛
۳۴. مدافع اصول بودن؛
۳۵. صالح بودن؛
۳۶. امین بودن؛
۳۷. عادل بودن؛
۳۸. شیعه دوازده امامی بودن؛
۳۹. دوری کردن از رشوه؛
۴۰. نترسیدن از تهدیدها؛
۴۱. پرهیزکار و خداترس بودن؛
۴۲. متعهد بودن؛
۴۳. روشن فکر و آگاه بودن به مجاری امور؛
۴۴. وابسته نبودن به کشورهای قدرتمند
استثمارگر؛
۴۵. مشهور بودن به تقوا؛
۴۶. متعهد بودن به اسلام و جمهوری اسلامی؛

۴۷. داشتن سابقه خوب و درخشان؛
۴۸. داشتن تجربه؛
۴۹. باحیا بودن؛
۵۰. داشتن روحیه خدمتگزاری؛
۵۱. قانون مدار بودن؛
۵۲. خوش اخلاق و مؤدب بودن؛
۵۳. غاصب نبودن؛
۵۴. متجاوز نبودن؛
۵۵. نداشتن سوء پیشینه و محکومیت قضایی؛
۵۶. اعتقاد و التزام عملی به اسلام و اصل ولایت مطلقه فقیه.
۵۷. انقلابی و وفادار به انقلاب بودن
۵۸. اهل مبارزه با فساد و تبعیض بودن
۵۹. دشمن ستیز بودن

فصل هفتم
چگونگی تبلیغات صحیح

۱. پایبندی به اسلام

حضرت آیت الله العظمی خامنه‌ای (دامت برکاته) می‌فرمایند: «رضایت خدا را باید در نظر گرفت، رضایت اولیا را باید در نظر گرفت. آن چیزی را باید معیار قضاوت قرار داد که مایهٔ ایستادگی ملت است، مایهٔ استحکام ملت است، مایهٔ استقامت مردم است و او پایبندی محکم به اسلام است.»^۱

۲. پرهیز از تخریب دیگران

امام سجاد (علیه السلام) می‌فرمایند:

﴿مَنْ رَمَى النَّاسَ بِمَا فِيهِمْ، رَمَوْهُ بِمَا لَيْسَ فِيهِ﴾.^۲

(هرکس عیبی را به مردم نسبت دهد که دارند، مردم به او عیبی را نسبت می‌دهند که ندارد.)

تخریب دیگران موجب تخریب خود انسان خواهد شد. این، سنت الهی در این جهان است.

مقام معظم رهبری (دامت برکاته) می‌فرمایند:

۱. بیانات در جمع تعدادی از خانواده‌های شهدا، ۳ خرداد ۱۳۸۸.

۲. محمدباقر مجلسی، بحار الأنوار، ج ۷۲، ص ۲۶۱.

«به آقایان محترمی که در این میدان هستند، این چند توصیه را عرض می‌کنیم: در تبلیغاتشان ارزش‌های نظام را ندیده بگیرند؛ همدیگر را تخریب نکنند و از دادن آمارهای سست پرهیزند...»^۱

همچنین در جای دیگر می‌فرمایند: «هم مطبوعات، هم رادیو تلویزیون، هم کسانی که به ابزارهای گوناگون ارتباط جمعی دیگری مجهز هستند: رایانه‌ها و شیوه‌های رایانه‌ای، هم کسانی که یک منبری برای سخن گفتن دارند، مثل خطبای جمعه و نمایندگان مجلس شورای اسلامی، همه توجه داشته باشند که تخریب، فضای انتخابات را خراب می‌کند. شما از آن کسی که به او علاقه‌مندید، دفاع کنید، هیچ مانعی ندارد؛ اما به آن کسی که رقیب اوست، مطلقاً حمله نکنید، تخریب نکنید. این تخریب و این حرف‌زدن‌ها و اهانت‌کردن‌ها، نه حجیت دارد برای مستمعان و نه جایز است؛ به‌خاطر اینکه فضا را خراب می‌کند.»^۲

۱. دیدار با مسئولان و کارگزاران به مناسبت عید غدیر، ۶ اردیبهشت ۱۳۷۶، سایت حوزه.

۲. بیانات در دیدار با مسئولان و کارگزاران نظام جمهوری اسلامی، مهر ۱۳۸۵، khamenei.ir.

۳. دوری از توهین

❖ وَلَا تَنَابَزُوا بِالْأَلْقَابِ بِئْسَ الْإِسْمُ الْفُسُوقُ بَعْدَ
الْإِيمَانِ وَمَنْ لَّمْ يَتُبْ فَأُولَئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ^۱
(و به همدیگر لقب‌های زشت مدهید. چه
ناپسندیده است نام زشت پس از ایمان. هر که
توبه نکرد، آنان خود ستمکارند.)
أَبُو الْقَاسِمِ الْكُوفِيُّ فِي كِتَابِ الْأَخْلَاقِ عَنِ
النَّبِيِّ ﷺ قَالَ:

❖ إِنَّ اللَّهَ يُبْغِضُ مَنْ عِبَادِهِ اللَّعَانَ السَّبَّابَ
الطَّعَّانَ الْفَاحِشَ الْمُسْتَخِفَّ السَّائِلَ الْمُلْحِفَ وَ
يُحِبُّ مَنْ عِبَادِهِ الْحَيَّ الْكَرِيمَ السَّخِيَّ.^۲

(پیامبر اسلام ﷺ می‌فرمایند: «خداوند غضب
می‌کند بر آن دسته از بندگان که دیگران
را لعنت می‌کنند یا دشنام می‌دهند، کنایه و
طعن می‌زنند، ناسزا می‌گویند و دیگران را خوار
و کوچک می‌کنند...»)

«مردم در سراسر کشور در انتخاب فرد موردنظر
خود آزادند و احدی حق تحمیل خود یا
کاندیداهای گروه یا گروه‌ها را ندارد. هیچ مقامی

۱. حجرات، ۱۱.

۲. حسین بروجردی، جامع احادیث الشیعة، ج ۱۳، ص ۴۲۹.

و حزبی و گروهی و شخصی حق ندارد به دیگران که مخالف نظرشان هستند، توهین کنند.»^۱

امام خمینی رحمه الله در رساله توضیح المسائل خویش می نویسد:

«ارتکاب معصیت مثل فحش، دروغ و اهانت برای جلوگیری از معصیت، جایز نیست.»

همچنین در صحیفه نور می فرماید:

«لازم است مطلبی را که گاهی شنیده می شود که برای تبلیغات انتخاباتی، بعضی از کاندیدها خدای نخواسته بعضی دیگر را تضعیف یا توهین می کنند، در رابطه با آن توضیح دهم که امروز این نحو مخالفت ها، خصوصاً از چنین کاندیدهایی، برای اسلام و جمهوری اسلامی فاجعه آمیز است.»^۲

۴. دوری از تهمت

آیت الله مکارم شیرازی (دام عزه) این گونه به استفتائات درباره تهمت پاسخ می دهند:

سؤال: آیا صحبت ها و سروصداهای سیاسی که نُقل مجالس شده و افراد، دانسته یا ندانسته، موضوعی را به این و آن نسبت می دهند، غیبت حساب می شود؟

۱. سایت بنیاد اندیشه اسلامی، www.imam.khomeini.com.

۲. روح الله خمینی، صحیفه امام، ج ۱۷، چ ۴، تهران: مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی رحمه الله، ۱۳۸۶، ص ۱۳۳.

پاسخ: نسبت دادن شایعات به یکدیگر نوعی تهمت است، فراتر از غیبت. آری اگر عیب پنهانی را بدون جهت آشکار بگویند، غیبت است.^۱

سؤال: انتقاد از نامزدها و بیان نکات منفی آن‌ها در جمع یا بین دو نفر، چه حکمی دارد؟

پاسخ: در صورتی که در مقام مشورت برای رأی دادن به آن‌ها باشد، اشکال ندارد؛ ولی باید صفات آن‌ها را بیان کرد، نه توهین و مذمت و تحقیر و یا خدای نکرده تهمت به آن‌ها زده شود.^۲

سؤال: در جریان تبلیغات رئیس‌جمهور و یا وکلای مجلس، ذکر نیکی‌ها و بدی‌های شخصی که داوطلب است و یا ذکر جریان‌های خوب یا بد که ایشان مسبب آن بوده، داخل در مبحث غیبت است؟

پاسخ: در صورتی که برای شناخت آن‌ها لازم باشد و قصد هتک و اهانت نداشته باشد، مانعی ندارد.^۳

۱. ناصر مکارم شیرازی، استفتائات جدید، ج ۳، ۱، ج ۱، قم: مدرسه امام علی بن ابی‌طالب (علیه السلام)، ۱۳۷۹، سؤال ۴۸۶.

۲. همان، ج ۱، سؤال ۱۷۳۰.

۳. همان، ج ۲، سؤال ۷۴۳.

۵. دوری از بردن آبروی دیگران

امام خمینی رحمته الله علیه می‌فرمایند:

«اگر فرضاً کسی در دیگری مناقشه دارد، ابراز آن و اظهار در بین مردم هیچ مجوزی ندارد و حیث و آبروی مؤمن در اسلام از بالاترین و والاترین مقام برخوردار است و هتک مؤمن، چه رسد به مؤمن عالم، از بزرگ‌ترین گناهان است و موجب سلب عدالت است. امید است ان شاء الله چنین مطلبی نباشد و اگر غفلتاً اتفاق افتاده است، تکرار نشود.»^۱

سؤال از آیت الله مکارم شیرازی (دام‌عزه):
در جریان تبلیغات برای انتخاب رئیس‌جمهور و یا وکلای مجلس، ذکر نیکی‌ها یا بدی‌های شخصی که داوطلب است و یا ذکر جریان‌ها خوب یا بد که ایشان مسبب آن بوده، داخل در مبحث غیبت است؟

پاسخ: در صورتی که برای شناخت آن‌ها لازم باشد و قصد هتک و اهانت نداشته باشد، مانعی ندارد.^۲
آیات عظام گلپایگانی رحمته الله علیه و صافی (دام‌عزه) می‌فرمایند:

۱. روح‌الله خمینی، صحیفه امام، ج ۱۷، چ ۴، تهران: مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی رحمته الله علیه، ۱۳۸۶، ص ۱۳۴.

۲. ناصر مکارم شیرازی، استفتائات جدید، ج ۲، چ ۱، قم: مدرسه امام‌علی بن ابی‌طالب علیه السلام، ۱۳۷۹، سؤال ۷۴۳.

«از چیزهایی که احترام بسیار دارد، جان و مال و آبروی مسلمان است که هیچ کس بدون حکم شرع، حق تجاوز به آن‌ها را ندارند.»^۱

۱.۵. کشیدن کاریکاتور از مصادیق هتک

سؤال: کشیدن کاریکاتور اشخاص در صورتی که موجب اذیت و آزار آن‌ها شود، چه صورتی دارد؟ و اگر آن افراد راضی به کشیدن کاریکاتور خودشان باشند، چگونه است؟

پاسخ آیت الله میرزا جواد تبریزی رحمته الله:
اهانت به مؤمن جایز نیست، هرچند خود شخص راضی به این کار باشد، والله العالم.^۲

سؤال: کشیدن کاریکاتور اشخاص، در صورتی که موجب استهزا و هتک آنان شود، چه حکمی دارد؟

پاسخ مراجع تقلید: استهزا و هتک حرمت مؤمن حرام است.

پاسخ آیت الله گلپایگانی رحمته الله:
از چیزهایی که احترام بسیار دارد، جان و مال و آبروی مسلمان است که هیچ کس بدون حکم

۱. لطف الله صافی، توضیح المسائل، ج ۵، مشهد: هاتف، ۱۳۸۷، مسئله ۲۸۸۸؛ سید محمد رضا گلپایگانی، مجمع المسائل، ج ۱، قم، ۲، ص ۱۳۶۹، ص ۵۳۴، مسائل اجتماعی اسلام، مسئله ۱۷.
۲. جواد تبریزی، استفتانات جدید، ج ۲، قم: سرور، ۱۳۸۵، مسئله ۱۹۵۱.

شرع، حق تجاوز به حقوق آن‌ها را ندارند.

۲.۵. تفاوت هتک با بیان واقعیت

آیت‌الله مکارم شیرازی (دام‌عزه) می‌فرماید:

«چنانچه برخی از کاندیداها با توسل به حيله‌های عوام‌فریبانه، سوابق بسیار منفی و اندیشه‌ها و اهداف پلید خود را تا قبل از انتخابات پنهان کرده باشند و بخواهند از حسن‌ظن مردم پاک‌سیرت، سوءاستفاده کنند و با کسب آرای غیرواقعی، قصد شکستن آرای شایستگان و یارسوخ در بدنه نظام اسلامی را داشته باشند، لازم است با حفظ همه موازین شرعی و براساس نهی از منکر، فرد مزبور را از اعمال شیطانی‌اش باز داشت و مردم را به پرهیز از چنین افرادی واداشت. اما چنانچه او همچنان بر فریب‌کاری و ظاهرسازی خویش ادامه داد، در این صورت به منظور نجات مردم از دام‌های شیطانی چنین دغل‌بازانی، لازم است توطئه آن‌ها را نقش بر آب کرد.»^۱

۶. دوری از حیف و میل کردن اموال عمومی و دولتی

سؤال از آیت‌الله مکارم شیرازی (دام‌عزه):

حکم جناب‌عالی در مورد کسانی که در انتخابات در راستای شناساندن خود به مردم، از امکانات بیت‌المال استفاده کرده‌اند، چیست؟

۱. سیدسیف‌الله نحوی، احکام و آداب انتخابات، نورالسجاده، ۱۳۸۶.

پاسخ: بیت المال مصارف خاصی دارد که باید در آن مصرف گردد.^۱

امام خمینی علیه السلام می‌فرماید:

«این جانب به هیچ وجه و به هیچ کس اجازه نمی‌دهم تا از سهم مبارک امام علیه السلام یا از اموال دولت و اموال دفاتر و سازمان‌ها و مجامع و اموال عمومی خرج انتخابات کند.»^۲

۷. دوری از اسراف و تبذیر

﴿إِنَّ الْمُبَذِّرِينَ كَانُوا إِخْوَانَ الشَّيَاطِينِ وَكَانَ الشَّيْطَانُ لِرَبِّهِ كَفُورًا﴾^۳

(اسراف‌کاران برادران شیطان‌هايند و شیطان همواره به پروردگارش ناسپاس بوده است.)

امام علی علیه السلام می‌فرماید:

«ويح المترف ما أبعد عن صلاح نفسه واستدراك أمره.»^۴

(بیچاره اسراف‌کار چقدر دور شده است از آنچه به مصلحت اوست و از آنچه او را به هدفش

۱. سایت آیت الله مکارم شیرازی.

۲. روح‌الله خمینی، صحیفه امام، ج ۲، ۴، تهران: مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی علیه السلام، ۱۳۸۶، ص ۱۰۱.

۳. اسراء، ۲۷.

۴. حسین بروجردي، جامع احادیث الشيعه، ج ۱۷، ص ۱۱۳.

می‌رساند).

مقام معظم رهبری (دامت برکاته) می‌فرمایند: «یکی از کارهایی که بنده، چه در تبلیغات انتخابات مجلس و چه در انتخابات ریاست جمهوری، همیشه نگران آن هستم، این است: نه خودشان تبلیغات پُرخرج کنند، نه به طرف دارانشان اجازه دهند. بعضی افراد ممکن است بگویند: 'به ما ربطی ندارد، این کار پُرخرج را دیگران می‌کنند.' شما بگویید نکنند.»^۱

۸. پرهیز از هدایا

هدیه دادن یا گرفتن در انتخابات، به خصوص اگر بوی رشوه دهد، کار صحیحی نیست.

❖ عن علی بن موسی الرضا عن آبائه علیهم السلام
عن علی بن ابی طالب علیه السلام فی قول الله عز وجل
(أَكْالُونَ لِلنَّاسِ) ^۲ قال: «هو الرجل الذی یقضى
لأخیه الحاجة ثم یقبل هدیته.»^۳

(امام رضا علیه السلام از قول پدرانشان از امیرمؤمنان علیه السلام
در تفسیر آیه شریفه: «خورندگان مال کثیف و
حرام» می‌فرمایند: «او کسی است که کاری برای

۱. بیانات در خطبه‌های نماز جمعه تهران، ۲۸ اردیبهشت ۱۳۸۰.

۲. مائده، ۴۲.

۳. محمد بن علی بن بابویه، عیون اخبار الرضا علیه السلام، ج ۱، ص ۳۱.

برطرف شدن گرفتاری و حاجت برادر ایمانی اش انجام دهد؛ سپس از او هدیه قبول کند.»

سؤال: اگر احتمال داده شود که هدیه برای ترغیب و تشویق گیرنده آن برای انجام تبلیغات به نفع هدیه دهنده است، آیا گرفتن آن جایز است؟

پاسخ مقام معظم رهبری (دامت برکاته): اگر تبلیغات مورد نظر از جهت شرعی و قانونی جایز باشند، اشکال ندارد و قبول هدیه در برابر آن هم بدون مانع است. البته در محیط‌های اداری این امر تابع قانون و مقررات مربوطه می باشد.^۱

سؤال: در صورتی که هدیه برای چشم‌پوشی و تغافل و عدم مخالفت و یا برای جلب موافقت مسئول نسبت به انجام بعضی از امور باشد، قبول هدیه چه حکمی دارد؟

پاسخ مقام معظم رهبری (دامت برکاته): قبول این قبیل هدیه‌ها اشکال دارد و بلکه ممنوع است. به طور کلی اگر تقدیم هدیه به قصد دستیابی به هدفی خلاف شرع و قانون و یا به منظور ایجاد تمایل در مسئول قانونی به موافقت با چیزی که حق موافقت با آن را ندارد،

۱. سیدعلی خامنه‌ای، اجوبة الاستفتائات، ترجمه فارسی، ج ۶۳، تهران: بین‌الملل، ۱۳۷۹، ص ۴۱۰.

صورت بگیرد، گرفتن آن هدیه جایز نیست؛ بلکه واجب است از قبول آن خودداری شود و بر مسئولین هم واجب است از آن جلوگیری نمایند.^۱ به راستی جای سؤال است کسی که با رشوه و عوام فریبی و مخارج گزاف می‌خواهد مسئولیتی در نظام اسلامی به دست آورد، آیا می‌تواند به هنگام رسیدن به مقام، از ارزش‌های اسلامی دفاع کند و خدمتگزار خوبی برای مردم مسلمان باشد؟ امیرمؤمنان (علیه السلام) در این باره می‌فرماید:

❖ السید من لا یصانع و لا یخادع و لا تغرّه المطامع.❖

(آقا [و مسئول و کارگزار] مردم کسی است که رشوه ندهد و حيله‌گری و فریبکاری نکند و چیزهای طمع‌انگیز، او را به طمع نیندازد.)

۹. پرهیز از اعمال خلاف شئون اسلامی است^۲

امام خمینی (رحمه الله) می‌فرماید:

«سعی کنید تبلیغات انتخاباتی شما در چهارچوب تعالیم و اخلاق عالیّه اسلام انجام شود

۱. همان.

۲. عبدالواحد بن محمد تمیمی آمدی، غرر الحکم و درر الکلم، حکمت ۷۷۹۴.

۳. آخرین پیام انتخاباتی امام خمینی به ملت ایران، بند ۳، در آستانه انتخابات سومین دوره مجلس شورای اسلامی، entekhabnews.ir.

و از کارهایی که با شئون اسلام منافات دارد، جلوگیری گردد. باید توجه داشت که هدف از انتخابات در نهایت، حفظ اسلام است.»

۱۰. پرهیز از خرید رأی

قانون انتخابات ریاست جمهوری نیز خرید و فروش رأی یا تهدید و تطمیع و تقلب در انتخابات را جرم محسوب کرده است.^۱

۱۱. انصاف داشتن

مقام معظم رهبری (دامت برکاته) می‌فرماید: «رقابت‌ها را منصفانه کنند، حرف‌ها را منصفانه کنند، از جاده انصاف خارج نشوند. خوب، به طور طبیعی هر نامزدی حرفی دارد و حرف مقابل خود را رد می‌کند. این رد و ایراد فی‌نفسه اشکالی ندارد؛ اما مشروط بر اینکه تویش بی‌انصافی نباشد، کتمان حقیقت نباشد. میدان برای همه باز است. بیایند در میدان انتخابات، خود را بر مردم عرضه کنند. اختیار با مردم است. مردم هر جوری که فهمیدند، تشخیص دادند، هوشیاری آن‌ها به آن‌ها کمک کرد، ان شاء الله همان جور عمل خواهند کرد.»^۲

۱. قانون انتخابات ریاست جمهوری، ماده ۳۳.

۲. بیانات در جمع زائران و مجاوران حضرت امام رضا (ع)، ۱۰ فروردین ۱۳۸۸.

۱۲. دوری از قدرت طلبی

مقام معظم رهبری (دامت برکاته) می‌فرمایند: «کسانی که برای انتخابات خود را نامزد می‌کنند، بدانند که انتخابات یک وسیله‌ای است برای بالابردن توان کشور، برای آبرومند کردن ملت. انتخابات فقط ابزاری برای قدرت طلبی نیست. اگر بناست این انتخابات برای اقتدار ملت ایران باشد، پس نامزدها بایستی به این اهمیت بدهند و این را در تبلیغاتشان، در اظهاراتشان و در حضورشان رعایت کنند.»^۱

۱۳. داشتن فکر سیاسی بین‌المللی

مقام معظم رهبری (دامت برکاته) می‌فرمایند: «مبادا نامزدها در اثنای فعالیت‌های انتخاباتی خودشان، جوری رفتار کنند و حرفی بزنند که دشمن را به طمع بیندازند.»^۲

۱۴. مشوش نکردن اذهان عمومی

رهبر معظم انقلاب (دامت برکاته) می‌فرمایند: «آن کسانی هم که دستی در تبلیغات دارند، فضای سیاسی کشور را آشفته نکنند: بدگویی از این، اهانت به آن، معارضه جناح‌های سیاسی باهم. مردم چه تقصیری کرده‌اند که بایستی

۱. بیانات در جمع زائران و مجاوران حضرت امام رضا (ع)، ۱۰ فروردین ۱۳۸۸.

۲. بیانات در جمع زائران و مجاوران حضرت امام رضا (ع)، ۱۰ فروردین ۱۳۸۸.

ذهن آن‌ها به خاطر انگیزه‌های مختلف سیاسی اشخاص و گروه‌ها و جناح‌ها و مجموعه‌ها، آشفته و مغشوش شود. این‌ها بگذارند فضای انتخابات سالم باشد. البته هرکس حق دارد از خود و نامزد انتخاباتی خود دفاع و حمایت کند؛ این مانعی ندارد. تبلیغات در حد متعارف و بدون اسراف و زیاده‌روی، خیلی خوب است؛ اما اهانت، تخریب و بدگویی این کارهایی که جزء رسوم زشت بعضی از کشورهای غربی است را کنار بگذارند. بگذارند مردم در یک فضای آرام، با تشخیص، با بصیرت و بدون سراسیمگی انتخاب کنند.^۱

ایشان خاطرنشان می‌کنند: «نامزدهای محترمی که تاکنون نام‌نویسی کرده‌اند و مشغول تبلیغات و اظهاراتی هستند... سعی کنند با انصاف عمل کنند. اثبات و نفی‌شان، با توجه به حق و صدق باشد. چیزهایی را که انسان می‌شنود، باور نمی‌کند که از زبان نامزدها و آن کسانی که دنبال این مسئولیت‌ها هستند، از روی صدق و صفا خارج شده باشد. گاهی انسان حرف‌های عجیب و نسبت‌های عجیبی می‌شنود. این حرف‌ها مردم را نگران می‌کند. کسی را هم به گوینده این حرف‌ها، دل بسته و علاقه‌مند

۱. خطبه‌های نماز عید سعید فطر به امامت رهبر معظم انقلاب اسلامی،

نمی‌کند. نامزدهای محترم توجه داشته باشند: اذهان عمومی را تخریب نکنند. این همه نسبت خلاف دادن به این‌وآن، تخریب‌کننده اذهان مردم است. واقعیت هم ندارد؛ خلاف واقع هم هست.»^۱

۱۵. ذوب‌شدن در هدف

حضرت آیت‌الله العظمی خامنه‌ای (دامت برکاته) معتقدند:

«دنبال آرمان‌های حقیقی در قالب و لباس عملی آن بگردید. نه باید دنبال ایده‌آلهایی بود که عملی و اجرایی نیستند، نه باید به کم قانع شد و از آن آرمان‌ها دور ماند. آنچه همواره باید موردنظر باشد، چشم‌انداز بیست‌ساله است. این چشم‌انداز خیلی مهم است و من به شما عرض کنم، به‌شهادت افرادی که کارشناس و متخصص این کار هستند، این چشم‌انداز کاملاً عملی است. یعنی به‌هیچ‌وجه در آن، بلندپروازی‌های بیهوده و بی‌پشتوانه وجود ندارد. درست نگاه کنید، دقت کنید و چشم‌انداز بیست‌ساله را بخوانید. ما ملت ایران با این قانون اساسی جامع و با این ارکان نظام، اگر خوب کار کنند و درست کار کنند، می‌توانیم در ظرف بیست سال کشور

۱. بیانات در جمع مردم استان کردستان در میدان آزادی سنندج، ۲۲ اردیبهشت ۱۳۸۸.

خود را به نقطهٔ اوج و قله‌ای که در این چشم‌انداز تصویر شده، برسانیم. سیاست‌ها را در نظر داشته باشید. سیاست‌ها براساس این چشم‌انداز تنظیم شده است. قانون‌ها باید با سیاست‌ها هماهنگ باشد؛ یعنی در دل سیاست‌ها جا بگیرد و به سمت این چشم‌انداز حرکت کند. آن چشم‌انداز هم بر پایهٔ اسلام است. باید همهٔ وقت و همت و شغل را مصروف همین اهداف کرد و درواقع، ذوب در این اهداف شد.»^۱

۱۶. مانع نشدن برای تبلیغات دیگران

رهبر عزیز انقلاب (دامت برکاته) می‌فرماید: «همه حق تبلیغات صحیح برای خود یا کاندیدهای خود یا دیگران را دارند و هیچ‌کس نمی‌تواند جلوگیری از این حق نماید.»^۲

۱۷. دیدگاه قانون

در قانون انتخابات ریاست جمهوری نیز نکاتی وجود دارد که در ادامه به برخی از این نکات اشاره می‌کنیم.

۱.۱۷. زمان تبلیغات

در هر انتخابات برای تبلیغات انتخاباتی زمانی

۱. دیدار با نمایندگان هفتمین دورهٔ مجلس شورای اسلامی، ۲۷ خرداد ۱۳۸۳.

۲. www.imam.khomeini.com . ۲

مشخص می‌شود که مراعات نکردن آن زمان -اعم از آنکه زودتر شروع کنند یا پس از اتمام وقت تعیین شده به تبلیغات ادامه دهند- تخلف محسوب می‌شود، و کسی که خود به قانون عمل نکند، نمی‌تواند نماینده مردم برای قانون‌گذاری یا اجرای قانون باشد.

۲.۱۷. آسیب‌نرساندن به تبلیغات دیگران

هیچ‌کس حق ندارد آگهی تبلیغاتی نامزدهای انتخاباتی را که در محل‌های مجاز الصاق گردیده، در زمان قانونی تبلیغات پاره و یا معدوم یا مخدوش نماید و عمل مرتکب، جرم محسوب می‌شود.^۱

۳.۱۷. شیوه تبلیغات

انجام هرگونه فعالیت تبلیغاتی از تاریخ اعلام رسمی اسامی نامزدها له یا علیه نامزدهای ریاست جمهوری از میز خطابه نماز جمعه و یا هر وسیله دیگری که جنبه رسمی و دولتی دارد و فعالیت کارمندان در ساعات اداری و همچنین استفاده از وسایل و سایر امکانات وزارتخانه‌ها و ادارات، شرکت‌های دولتی و مؤسسات وابسته به دولت و نهادها و مؤسساتی که از بودجه عمومی (به هر مقدار) استفاده می‌کنند و همچنین در اختیار

۱. همان، ماده ۵۸.

گذاشتن وسایل و امکانات مزبور ممنوع بوده و مرتکب، مجرم شناخته می شود.

تبصره ۱. مؤسسات و نهادهایی که دارایی آنان از اموال عمومی است، همانند بنیاد مستضعفان، مشمول ماده فوق می باشند.

تبصره ۲. ادارات و سازمانها و ارگانهای دولتی و نهادها و اعضای آنها با ذکر سمت خود حق ندارند له و علیه هیچیک از نامزدهای انتخاباتی اعلامیه، اطلاعیه، پلاکارد بدهند.

همچنین الصاق اعلامیه، عکس، پوستر، هر گونه آگهی تبلیغاتی بر روی علائم راهنمایی و رانندگی، تابلوی بیمارستانها، تابلوی مدارس و سایر مؤسسات آموزشی دولتی و وابسته به دولت ممنوع بوده و مأمورین انتظامی در صورت مشاهده چنین مواردی متخلفین را جلب و به منظور تعقیب قانونی به مقامات قضایی تحویل می نمایند. شهرداری ها و بخشداری ها نیز باید نسبت به امحای چنین اوراق اقدام نمایند.^۱

همچنین تبلیغ کردن برضد داوطلبان نیز از نظر قانون ممنوع است.^۲

۱. قانون انتخابات ریاست جمهوری، مواد ۶۸ و ۶۹ و ۷۰.

۲. سید محمد هاشمی، حقوق اساسی جمهوری اسلامی ایران، ج ۲.

فصل هشتم
ویژگی‌های مسئولان و مجریان انتخابات

علاوه بر رأی‌دهندگان و نمایندگان، مجریان و ناظران و مسئولان اجرای انتخابات نیز باید نکاتی را رعایت کنند:

۱. امانت‌داری و راست‌گویی

از نکات بسیار مهم در انتخابات، امانت‌داری و صادق بودن مجریان است؛ زیرا در صورت بروز مشکل از این نظر، نتیجه انتخابات زیر سؤال می‌رود. امام صادق علیه السلام می‌فرماید:

❖ لَا تَغْتَرُّوا بِصَلَاتِهِمْ وَلَا بِصِيَامِهِمْ... وَلَكِنْ
اخْتَبِرُوهُمْ عِنْدَ صِدْقِ الْحَدِيثِ وَأَدَاءِ الْأَمَانَةِ.❖

۲. رعایت اخلاق و پرهیز از هواهای نفس

امام خمینی رحمه الله می‌فرماید:

«باید ملت شریف ایران بدانند که اسلام عزیزتر از آن است که برای هواهای نفسانی و جلب توجه گروه‌ها یا اشخاص، پشت به آن نموده و مقاصد فانی خود را بر مقاصد عالی و باقی حق تعالی

مقدم دارند.»^۱

۳. پرهیز از مصلحت‌سنجی‌های شخصی و حزبی

و جناحی و قومی

وارد کردن مصلحت‌سنجی‌های شخصی در انتخابات مخصوصاً برای مجریان آن بسیار آسیب‌زا خواهد بود. گرایش‌های باندی و جناحی، رفاقت‌ها و نسبت‌های قومی و قبیله‌ای و هم‌صنف بودن و... برگرفته از هواهای نفسانی و وسوسه‌های شیطان‌ی است که با روحیه انقلابی و اسلامی سازگاری ندارد.

پیامبر گرامی اسلام ﷺ می‌فرماید:

«حُبُّكَ لِلشَّيْءِ يُعْمِي وَيُصِمُّ»^۲

(دوست داشتن [بدون انگیزه صحیح] انسان را کور و کر می‌کند.) همچنین حضرت علی (ع) می‌فرماید:

«عَيْنُ الْمَحَبِّ عَمِيَّةٌ عَنْ مَعَايِبِ الْمَحْبُوبِ وَ

أَذْنُهُ صَمَاءٌ عَنْ قِيَحِ مَسَاوِيهِ»^۳

(چشمان دوست در برابر عیب‌های محبوبش

۱. روح‌الله خمینی، صحیفه امام، ج ۱۲، چ ۴، تهران: مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی (ع)، ۱۳۸۶، ص ۵۷.

۲. محمد بن علی بن بابویه، من لا یحضره الفقیه، ج ۴، ص ۳۸۰.

۳. عبدالواحد بن محمد تمیمی آمدی، غرر الحکم و درر الکلم، حکمت ۱۱۰۶۱.

کور و گوش‌هایش در برابر قبیح و زشت او
ناشنواست.)

۴. شجاعت و قاطعیت

از ویژگی‌های مجریان و مسئولان، شجاعت و قاطعیت آن‌هاست. آنان نباید در برابر هیچ سرزنشی به خود ترس راه دهند؛ همچنان که در قرآن کریم آمده است:

﴿لَا يَخَافُونَ لَوْمَةَ لَائِمٍ﴾

(از سرزنش هیچ سرزنش‌کننده‌ای نمی‌ترسند.)

۵. رعایت قوانین و مقررات انتخابات

مجریان و مسئولان شعبه‌های اخذ رأی باید دقت کنند که قوانین انتخابات به درستی انجام شود؛ هرگونه آگهی و آثار تبلیغاتی باید قبل از شروع اخذ رأی از محل شعبه ثبت نام و اخذ رأی توسط اعضای شعبه محو گردد.

همچنین مقامات اجرایی و نظارت انتخابات حق تبلیغ له یا علیه هیچ‌یک از داوطلبان انتخاباتی را نخواهند داشت. تخلف از این قانون جرم محسوب می‌شود.^۲

۱. مائده، ۵۴.

۲. قانون انتخابات ریاست جمهوری مواد ۷۲ و ۷۳.

کتابنامه

۱. قرآن.
۲. نهج البلاغه.
۳. ابن بابویه، محمد بن علی، عیون اخبار الرضا علیه السلام، ج ۱.
۴. ابن بابویه، محمد بن علی، من لا یحضره الفقیه، ج ۴.
۵. آیین نامه اجرایی قانون انتخابات مجلس شورای اسلامی.
۶. بروجرودی، حسین، جامع احادیث الشیعه، ج ۱۳ و ۱۷.
۷. بنی هاشمی خمینی، سید محمد حسن، توضیح المسائل مراجع، ج ۲، قم: دفتر انتشارات اسلامی.
۸. بهجت، محمد تقی، استفتائات آیت الله العظمی بهجت، ج ۴، چ ۱، قم: دفتر آیت الله بهجت، ۱۳۸۶.
۹. تبریزی، جواد، استفتائات جدید، ج ۲، قم: سرور، ۱۳۸۵.
۱۰. تمیمی آمدی، عبدالواحد بن محمد، غرر الحکم و درر الکلم، چ ۱، قم: دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم، ۱۳۶۶ ش.
۱۱. جوادی آملی، عبدالله، استفتائات، چ ۲، قم: اسراء، ۱۳۸۷.
۱۲. حر عاملی، محمد بن حسن، وسائل الشیعه، ج ۸.
۱۳. حسینی، سید مجتبی، پرسش ها و

پاسخ‌های دانشجویی: احکام تقلید و بلوغ، ج ۱۹، چ ۵، قم: معارف، ۱۳۸۷.

❖ ۱۴. خامنه‌ای، سیدعلی، اجوبة الاستفتائات،

ترجمة فارسی، چ ۶۳، تهران: بین‌الملل، ۱۳۷۹.

❖ ۱۵. خمینی، روح‌الله، صحیفه امام،

ج ۱۸، چ ۴، تهران: مؤسسه تنظیم و نشر آثار

امام خمینی رحمته الله، ۱۳۸۶.

❖ ۱۶. خمینی، روح‌الله، وصیت‌نامه حضرت

امام.

❖ ۱۷. خمینی، روح‌الله، استفتائات، ج ۲، چ ۵،

قم: دفتر انتشارات اسلامی، ۱۳۸۰.

❖ ۱۸. روزنامه رسالت، ش ۶۳۲۰، ۲۶ آذر ۱۳۸۶،

ص ۶.

❖ ۱۹. ساعی، مهدی، به‌سوی محبوب،

دستورالعمل‌ها و رهنمودهای آیت‌الله بهجت،

چ ۵، قم: شفق، ۱۳۸۶.

❖ ۲۰. شاکرین، حمیدرضا و علیرضا محمدی،

پرسش‌ها و پاسخ‌های دانشجویی: ولایت فقیه

و جمهوری اسلامی ایرانی، ج ۱۵، چ ۱۰، قم:

معارف، ۱۳۸۹.

❖ ۲۱. صافی، لطف‌الله، توضیح المسائل، چ ۵،

مشهد: هاتف، ۱۳۸۷.

❖ ۲۲. صافی، لطف‌الله، جامع الأحکام، ج ۲.

❖ ۲۳. فاضل‌لنکرانی، محمد، جامع المسائل،

فارسی، ج ۱، چ ۱۱، قم: دفتر حضرت آیت‌الله

فاضل‌لنکرانی.

❖ ۲۴. قانون اساسی.

❖ ۲۵. قانون انتخابات مجلس شورای اسلامی،

مصوب ۴ مرداد ۱۳۷۴.

❖ ۲۶. قانون انتخابات.

❖ ۲۷. کلینی، محمد بن یعقوب، کافی، ج ۲.

❖ ۲۸. گلیاگانی، سید محمد رضا، مجمع

المسائل، ج ۱، چ ۳، قم: دارالقرآن الکریم،

۱۳۶۹.

❖ ۲۹. مجلسی، محمد باقر، بحار الأنوار، ج ۷۲.

❖ ۳۰. محمودی، سید محسن، مسائل جدید از

دیدگاه علما و مراجع تقلید، ج ۱، چ ۱۶، ورامین:

صاحب الزمان، ۱۳۸۷.

❖ ۳۱. مردم و احکام دین، ش ۴، خرداد ۱۳۸۸.

❖ ۳۲. مکارم شیرازی، ناصر، استفتائات

جدید، ج ۱ تا ۳، قم: مدرسه

امام علی بن ابی طالب علیه السلام، ۱۳۷۹.

❖ ۳۳. نحوی، سید سیف الله، احکام و آداب

انتخابات، نورالسجاد، ۱۳۸۶.

❖ ۳۴. هاشمی، سید محمد، حقوق اساسی

جمهوری اسلامی ایران، ج ۲.